

STAMP
LØRE
DANMARK

ANDEN KLASSE
PRIS 100 Rd.
AX: 10

Bornholms Tidende

1916

FOR DOKUMENTER AF
ANDEN KLASSE

WEEKEND

2. SEKTION · LØRDAG 5. AUGUST 2017

FOR D
AN
som
T

*Andrius Jacobsen Højsæson
Forældre*

2015-16/577

2015-16

Anna Hansine (født Kaas)
og Andreas Peter Lassen,
fotograferet i anledning af
deres bryllup i oktober 1910.

Et fotoalbum fra Snogebæk

Da den hvide mand kom til Amerika, var lokalbefolkningen ikke meget for at lade sig fotografere; de frygtede, at der for hvert billede blev stjålet en bid af deres sjæl, der for evigt ville være låst i fotografiet... Måske havde de ret?

Når jeg registrerer de indkomne arkivalier på Bornholms Ø-arkiv, er der mange gamle postkort, mange billeder af rundkirker, klippepartier og en særlig ruin. Men en gang imellem er der også et fotoalbum, som nu dette fine men slidte eksemplar, der blev fundet på et loft i Snogebæk og indleveret til Bornholms Ø-arkiv forrige år. En regnvåd dag i marts lå det øverst i bunken på mit skrivebord. Mens ufoer fløj over Nordbornholm, og kloge såvel som mindre kloge hoveder fortsat diskuterede placeringen af kulturhistoriske bygninger, stirrede jeg længe på albummets forside. En ung kvinde med blomster i hånden smiler gennemtrængende. Foran hende sidder en mand, og på hendes højre side står en kvinde. Under billedet er senere med kuglepen anført: "Ludvigs første hustru med forældre". Men hvem var Ludvig? Og hvem var hun, kvinden med smilet, hans første hustru?

Det er ikke bare et fotoalbum, jeg åbner den dag, det er en historie, der langsomt folder sig ud. Side for side, portræt for portræt. I albummet er Pedersen, Jakobsen, Pihl og Plum. Hvordan alle disse personer er forbundet åbenbarer sig gradvist, når man følger de få spor, der er at gå efter.

Ofte registrerer vi billeder uden navne på. Forevigelser af personer, hvis identitet for længst er glemt. Man kan fortabe sig i deres blikke, de alvorfulde miner i de stive søndagspuds, fint stillet an for fotografen. Hvem var de? Hvad drømte de om? Hvad blev deres skæbne? Tit er det en nysgerrighed, vi ikke kan få stillet. Men er der bare den mindste lille ledetråd, så er der et spor at gå efter, og så er detektivarbejdet skudt i gang.

Ludvig Pedersen boede på Nils Plumsvej i Snogebæk, og jeg skulle senere blive klar over, at han ikke bare var en hvilken som helst borger her. Men først måtte jeg lede... Ludvig Pedersen – dem har vi haft mere end én af i Bornholms historie. Det viste sig, at denne er døbt Georg Ludvig Pedersen, født den 13. november 1897. Ludvig var formand for Bornholms og Christiansø Fiskeriforening og formand for Dansk Andelsfisk. Efter 25 års tro tjeneste for Snogebæk Redningsvæsen fik han tildelt en fortjenstmedalje i sølv, der nu ligger på Bornholms Museum. Hans fotoalbum ligger på Bornholms Ø-arkiv. Eller er det nu også hans? Sådan er det indleveret. "Ludvig Pedersens fotoalbum". Men jo mere jeg bladrer i det, jo mere bliver jeg klar over, at det er kvinden med smilet, der er omdrejningspunktet. Der er et billede fra hen-

des konfirmation, et billede fra hendes barndom og et billede hvor hun sidder med en kattekillling på skødet – i samme klædedragt og opsætning som på albummets forside, så det må være taget samme dag. I albummet er også et billede af hendes bror og billeder af veninder. Albummet er altså hendes. Men Ludvig har passet på det efter hendes alt for tidlige død, kun 48 år gammel. Langt senere, efter Ludvigs død, er det indleveret til Snogebæk Borgerforening af hans anden hustru, og nu er det havnet i mine hænder.

To forskellige personer har kommenteret fotoalbummet – en med blyant og en med kuglepen. Personen, der har ført blyanten, skriver, at Ludvigs første hustru hedder Louise. Også hende måtte jeg lede efter. Men jeg ville finde hende. Stædigheden er en nødvendig del af arbejdet. Hun har jo fandtes! Hun har levet, åndet og virket her på øen, så hvor kan jeg finde hende? Det kunne jeg i kirkebogen for Povlsker sogn. Hun er døbt Lovise Kirstine Pedersen, og den 12. juli 1930 blev hun viet til Georg Ludvig Pedersen.

I albummet sidder også en herre med fuldskæg og stærke kindben. Det er Mads Jakobsen, født 1843 i Povlsker, død 1921 i Nexø. På billedet er han omgivet af sin kone og tre af deres børn, men de fik mange flere, 12 faktisk, hvoraf nogle døde som små og andre udvandrede til Amerika. Nogle billeder i albummet er uidentificerede, men de er fotograferet i Chicago og på Manhattan, så måske det er nogle af de udvandrede efterkommere, der har sendt billeder hjem til familien på Bornholm?

Så langt var det ikke alle, der rejste. Line Kirstine Jakobsen er Mads Jakobsens søster, eller halvsøster om man vil, for de har samme far men hver sin mor. Hun fandt kærligheden indenfor sognegrænsen, som det er tilfældet for langt de fleste personer i fotoalbummet. Kirken i Povlsker har dannet ramme om mange højtidelige begivenheder i denne slægt.

Line Kirstine Jakobsen giftede sig med Jakob Peter Pedersen, og sammen fik de Louise Kristine Pedersen, der giftede sig med Georg Ludvig Pedersen – og så er ringen sluttet. Måske det ligefrem var Louises onkel, den alvorlige mand bag fuldskægget, der inspirerede Ludvig til hans gerning for Snogebæk Redningsvæsen? Ludvig er nemlig ikke den eneste medaljetrydende herre i familiealbummet. I 1902 modtog Mads Jakobsen en fortjenstmedalje for 25 års tro tjeneste på Snogebæk Redningsstation. I alt nåede han at virke der i 39 år og medvirkede til redningen af 223 mands liv. Hans bedrifter har gjort ham så bemærket, at redningsbåden i Rønne i dag er opkaldt efter ham, og hans helteblod løber videre i slægter i USA og Sverige, og selvfølgelig på Bornholm. Mit hjerte springer et lille slag over, da det går op for mig, at Mads Jakobsen faktisk er min kærestes tipoldefar. Større er Bornholm jo heller ikke. Måske er det derfor, at han altid kan sid-

de så rank, når Leonora Christina sejler os til Ystad, mens jeg selv må kigge dybt i papirsposen. Det ligger bare ikke i mit førderblod at være søstærk.

Ludvigs forældre, Otto Peder Pedersen (født 1861, død 1938) og Jette Caroline Hansen (født 1865, død 1929), begge fra Povlsker, er også at finde i albummet. De sidder i mørkt tøj, med hænderne i skødet, hun en smule foran ham. De blev viet i kirken i Povlsker den 29. november 1889, kun fire måneder efter vielsen af Louises forældre – i samme kirke. De må have kendt hinanden, uden nødvendigvis at være klar over, at deres slægter engang ville gifte sig ind i hinanden.

Ludvig selv er ikke portrætteret i albummet. Her må vi nøjes med at vide, at han formentlig har bladret i fotoalbummet. Holdt det i sine hænder. At det har ligget på hans bord, stået på hans hylde, og gemt sig på hans loft.

Louises venindeflok tæller Marie Petrea Plum. Med en lys hat på hovedet læner hun armen op ad stolen i fotografens studie. Billedet er taget i 1918 og har fået en fornem plads på albummets første side.

Anna Hansine Kaas, der giftede sig til efternavnet Lassen, optræder i albummet både med enkeltportræt og et bryllupsbillede med Andreas Peter Lassen. Det er så anderledes et bryllupsbillede, end man ser dem i dag. Ansigterne er alvorfulde. Det hvide slør er en skarp kontrast til den sorte brudekjole.

Også en ung kvinde ved navn Albine Holm må høre til blandt Louises veninder. Jeg har dog ikke fundet en Albine Holm i Povlsker, men hun kan jo være døbt alt muligt andet og senere giftet sig til Holm. Der er en Albine Holm fra Østerlars, der er jævnaldrende med Louise, men det forbliver ubekræftet gætværk, om det er hende.

En ung pige i mørk kjole og med lang halskæde kigger betuttet op fra en af albummets sidste sider. Med blyant er hun navngivet Nielsen, men der er intet fornavn. Hvem var Frøken Nielsen? Hun må stå som en bly og uopklaret gåde.

Jo mere jeg bladrer i det, jo mere bliver jeg klar over, at det er kvinden med smilet, der er omdrejningspunktet

Fortsættes
→

Amanda Stevne Jørgensen er arkivar på Bornholms Ø-arkiv, som har udarbejdet en database på www.bornholmere.dk over alle, der er født på Bornholm mellem 1815 og 1940. I databasen kan man fremsøge de personer, der er omtalt i artiklen, og mange, mange flere.

Jens Peter og Gine Cathrine Pihl.

→

Albummet er ikke komplet. En masse lommer står tomme, men de har tidligere været udfyldt, for personen med blyant har anført navne under de billeder, der engang sad der. Anna Persson, Ellen Persson, Magna Persson, Karl Persson, Aage Persson. Hvem har fjernet disse billeder fra albummet og hvorfor? Vel sagtens en person, der ville arve Persson-billederne, men ikke de andre. Nu vidner kun de påførte navne om, at de engang har været der – hvilken relation de så end har haft til Louise og Ludvig.

I Albummet er også et par billeder af Pihl-slægten fra Krusegaard, hvordan passer de ind i det store billede? Det finder jeg ud af, næsten ved en tilfældighed, da jeg sætter mig for at undersøge arvefølgen for Krusegaard-Pihl'erne. Pludselig, i en folketælling fra 1880, er der under Mads Hansen Pihls husstand bogført en ung pige i huset ved navn Line Kristine Jakobsen – og Line Kristine Jakobsen er jo Louises mor! Hun har altså som ung pige tjent på Krusegaard, og forholdet til Pihl'erne her må have været så godt, at deres portrætter finder vej til familiealbummet. Også sønnen Kristian Pihl optræder med eget portræt i albummet, til-

lige med hans storesøster, Manna Karoline Pihl, der senere gifter sig med Anton Peter Sommer og derfor står som Manna Sommer i albummet. Denne forklaring slår jeg mig tilfreds med – men nogle gange er der flere sandheder. Det bliver jeg klar over, da det går op for mig, at Lines søster, Gine Cathrine Jacobsen, faktisk gifter sig med Jens Peter Pihl. Dermed er Kristian og Manna fætter og kusine til Louise. Om det er Line, der har introduceret sin søster for Jens Peter, kan vi nu kun gisne om, men muligheden forelægger, og så er der jo ingen grænser for fantasien.

På trods af de manglende billeder i albummet, de gabende tomme lommer hvor Perssons sad, og de endnu uidentificerede personer på enkelte af billederne, må jeg langsomt slippe albummet igen. Louises smil og stærke blik har brændt sig fast i mig. Hun og alle de andre bærer på historier, og man ville ønske, at man kunne sætte sig godt til rette og høre dem fortælle. For kun når historier fortælles, bliver de ved med at leve. Jeg åbnede et gammelt fotoalbum fra Snogebæk, og det rummede historier om redningsmænd og heltemod, om giftermål og søgneband, om udvandring og slægter, der spredes og blomstrer... Jeg

har givet en flig af deres historier videre her, så de kan leve en stund endnu.

Jeg lukker albummet igen og bevæger mig ud i marts-regnen, der nu er så fin, at den har fortættet sig som tåge. Er der mere, jeg kan gøre? Jeg ville stadig gerne vide, hvilken Albine Holm, der er i albummet, og hvem den unge Nielsen-pige var. Måske finder jeg ud af det en dag. For arkivararbejde kan ikke deles op i afsluttede opgaver; det er en endeløs sammenstykning af brikker til et puslespil, der udgør vores historie. Ikke den fjerne historie, som arkæologerne graver op af jorden og sammenstykker af flintesten, potteskår og stumper af ben. Den nære historie, der er så tæt på, at vi næsten kan røre ved den. Måske er vi kun hundrede år tilbage i tid. Måske kender vi nogen, der har kendt nogen, der er på et billede. Så tæt på er vi, og alligevel er så mange detaljer smuldret i forglemmelse. Men sådan er vel historiens vilkår. Krigene, bombardementet, de store bedrifter, de bliver husket. Men de små historier fra hverdagen, de klunger langsomt ud. Historier om de mænd og kvinder, hvis blod stadig bruser i de indfødte bornholmers årer. De er blevet døbt og viet i de samme kirker, som vi stadig besøger ved højtidelige lejligheder i dag. De har gået

tur over de samme brostensgader, mellem bygninger, der måske stadig står endnu. Og de har ladet sig fotografere, med alvorfulde miner eller insisterende smil, af fotografer der måske har stjålet en bid af deres sjæl.

På Bornholms Ø-arkiv har vi hyldeme-trevis af sjæl. Møjsommeligt pakket i syrefrit papir i kasser på reoler. Ikke for at gemme det af vejen, men for at bevare det og give det videre. Den beskyttede kælder under Pingels Allé er en guldgrube af portrætter, dokumenter, skøder, koppevaccineattester, skudsmålsbøger, slægtstavler og meget andet. Vi gør, hvad vi kan for at åbne op og gøre det hele søgbart og tilgængeligt. Og takket være en hær af ildsjæle, der har arbejdet myreflittigt, er det muligt. Ildsjæle, der indtaster kirkebøger, folketællinger og water-scoutlister. Tyder det ene krøllede bogstav efter det andet, så andre kan sidde mageligt hjemme og læse renskrevne arkivalier på nettet. Ildsjæle der slægtsforsker og nedskriver og publicerer, så et lille spor pludselig åbner et helt stamtræ. Ildsjæle der digitaliserer gamle fotografier og gør historierne tilgængelige.

Vil selv du fatte dit væsens rod, skøn på de skatte, de efterlod.

Louise Pedersen med sine forældre

Mads Jakobsen og familien

